

УВОД

По угледу на **Стандард старословенског ћириличног писма** Београдске конференције потребно је учинити напор да се изради и **Стандард глагољичког писма**. (Усвојен стандард старословенског ћириличног писма (јун, 2008) као и неопходна објашњења, у формату PDF, са глифовима и лигатурама, можете наћи на: www.cirilica.net).

Аутори представљају други, допуњен предлог који обрађује само слова и транслитерацију. Слова су подељена на основна и функционална. У табели су дата и слова за транслитерацију из обле глагољице, угласте глагољице и ћирилице. Идеја нам је да се ураде посебни фонтови за облу, угласту и старословенску ћирилицу који би на истим местима имали предложена слова. У том случају је транслитерација између различитих писама извршена простом променом фонта.

Дате су две латиничке транслитерације. Традиционална („broad [traditional] transliteration“) за кориснике које интересује садржај текста, али не и тачан облик слова коришћен у тексту, па због тога различита слова имају исти знак у транслитерацији. Друга је „компјутерска“ („narrow [computer] transliteration“) која води рачуна о облицима слова и омогућава једнозначну транслитерацију из једног писма у друго. У њој се налазе и ћириличка слова. Латинична транслитерација је иначе проблематична јер постоји више стандарда (ISO, GOST...) који на различите начине третирају иста слова.

Очекујемо активно учешће стручњака, посебно у делу транслитерације између обле и угласте глагољице на местима где не постоје слова угласте глагољице.

Хајнц Миклас

Институт за славистику, Универзитет у Бечу

Зоран Костић

Задужбина светог манастира Хиландара

СТАНДАРД ГЛАГОЉИЧКОГ ПИСМА СА ТРАНСЛИТЕРАЦИЈОМ

Црно – Основна, Црвено – Функционална, Зелено – Слова за транслитерацију

Бр.	Глаг. обла		Глаг. угласта		Бројна вредност	Ћирилица		Бр. вред.	Старословен. име	Лат. транс.	
	1	2	1	2		1	2			трад.	комп.
1	Ⲡ	ⲡ	Ⲡ̅	ⲡ̅	1	А	а	1	азъ	a	a
2	Ⲡ̅	ⲡ̅	Ⲡ̅̅	ⲡ̅̅	1	А̅	а̅	1	азъ	a	a ²
3	Ⲣ	ⲣ	Ⲣ̅	ⲣ̅	2	Б	б		БОУКН	b	b
4	Ⲥ	ⲥ	Ⲥ̅	ⲥ̅	3	В	в	2	вѢдѢ	v	v
5	Ⲧ	ⲧ	Ⲧ̅	ⲧ̅	4	Г	г	3	ГЛАГОЛН	g	g
6	Ⲩ	ⲩ	Ⲩ̅	ⲩ̅	5	Д	д	4	ДОБРО	d	d
7	Ⲫ	ⲫ	Ⲫ̅	ⲫ̅	6	Е	е	5	ЕСТЪ	e	e
8	Ⲫ̅	ⲫ̅	Ⲫ̅̅	ⲫ̅̅		Е̅	е̅	(5)	ЕСТЪ (широко)	e	ē
9	Ⲭ	ⲭ	Ⲭ̅	ⲭ̅	7	Ж	ж		ЖИВѢТЕ	ž	ž
10	Ⲯ	ⲯ	Ⲯ̅	ⲯ̅	8	Ѕ	ѕ	6	СѢЛО	dz	dz
11	Ⲱ	ⲱ	Ⲱ̅	ⲱ̅	9	З	з	7	ЗЕМЛѦ	z	z
12	Ⲳ	ⲳ	Ⲳ̅	ⲳ̅	10	І(Н ¹)	і(Н ¹)	10 (8)	ІЖЕ	i	i
13	Ⲳ̅	ⲳ̅	Ⲳ̅̅	ⲳ̅̅	10	İ (L)	ĩ (l)	10	İ (L)	i/l	ĩ
14	Ⲵ	ⲵ	Ⲵ̅	ⲵ̅	20	Н(І ¹)	н(І ¹)	8 (10)	Н	i	ı
15	ⲷ	Ⲹ	ⲷ̅	Ⲹ̅	30	Љ (Ѓ̅)	љ (Ѓ̅)		ЉРЪВЪ (҃ЄЄН'НА)	g'	g'
16	Ⲻ	ⲻ	Ⲻ̅	ⲻ̅	40	К	к	20	КАКО	k	k
17	Ⲽ	ⲽ	Ⲽ̅	ⲽ̅	50	Л	л	30	ЛЮДНІЕ	l	l
18	ⲿ	ⲏ	ⲿ̅	ⲏ̅	60	М	м	40	МЪСАНАТЕ	m	m
19	Ⲑ	ⲑ	Ⲑ̅	ⲑ̅	70	Н	н	50	НАШЪ	n	n
20	ⲓ	Ⲕ	ⲓ̅	Ⲕ̅	80	О	о	70	ОНЪ	o	o
21	ⲓ̅	Ⲕ̅	ⲓ̅̅	Ⲕ̅̅		О̅	о̅	(70)	ОНЪ (широко)	o	ō
22	Ⲓ	ⲓ	Ⲓ̅	ⲓ̅	90	П	п	80	ПОКОН	p	p
23	ⲕ	Ⲍ	ⲕ̅	Ⲍ̅	100	Р	р	100	РЪЦН	r	r
24	Ⲏ	ⲏ	Ⲏ̅	ⲏ̅	200	С	с	200	СЛОВО	s	s
25	Ⲑ̅̅	ⲑ̅̅	Ⲑ̅̅̅	ⲑ̅̅̅	300	Т	т	300	ТВРЪДО	t	t

¹ Глагољичко Ⲳ је одговарало грчком ета, глагољичко Ⲵ грчком јота, али су старословенски писари изменили њихово место због транслитерације бројне вредности (глаг. ета = 10 = ћирилично јота)

СТАНДАРД ГЛАГОЉИЧКОГ ПИСМА СА ТРАНСЛИТЕРАЦИЈОМ

Црно – Основна, Црвено – Функционална, Зелено – Слова за транслитерацију

	Глаг. обла		Глаг. угласта		Бројна вредност	Кирилица		Бр. вред.	Старословен. име	Лат. транс.	
										трад.	комп.
26	Ѡѡ	ѡѡ	Ѡѡ	ѡѡ	400	Ѡѡ	Ѡѡ	(400)	ѠѡКЪ (оннкъ)	ou	ou
27	Ѣѣ	ѣѣ	Ѣѣ	Ѣѣ	400	Ѣѣ	Ѣѣ	(400)	ѢКЪ (лигагура)	u	ou
28	Ѥѥ	ѥѥ	Ѥѥ	Ѥѥ	500	Ѥѥ	Ѥѥ	500	ѤРЪТЪ	f	f
29	Ѧѧ	ѧѧ	Ѧѧ	Ѧѧ	500	Ѧѧ	Ѧѧ	500	ѦРЪТЪ	f	f ²
30	Ѩѩ	ѩѩ	Ѩѩ	Ѩѩ	500	Ѩѩ	Ѩѩ	500	ѨРЪТЪ	f	f
31	Ѫѫ	ѫѫ	Ѫѫ	Ѫѫ	600 (6000*)	Ѫѫ	Ѫѫ	600	ѪѢР(Ѡѡѡѡ)Ъ	h/ch	h
32	Ѭѭ	ѭѭ	Ѭѭ	Ѭѭ	(600*)	Ѭѭ	Ѭѭ		ѬѢРЪ (палатално)	h'/ch'	h'
33	Ѯѯ	ѯѯ	Ѯѯ	Ѯѯ	700	Ѯѯ	Ѯѯ	800	Ѯ	ω	ω
34	Ѱѱ	ѱѱ	Ѱѱ	Ѱѱ		Ѱѱ	Ѱѱ		ѰТЪ	ω(t)	ω(t)
35	Ѳѳ	ѳѳ	Ѳѳ	Ѳѳ	(40*)	Ѳѳ	Ѳѳ		ѲНТЪ	(k*)	(k*)
36	Ѵѵ	ѵѵ	Ѵѵ	Ѵѵ	800	Ѵѵ	Ѵѵ		ѴА	št	št
37	Ѷѷ	ѷѷ	Ѷѷ	Ѷѷ	900	Ѷѷ	Ѷѷ	900	ѶН	c	c
38	Ѹѹ	ѹѹ	Ѹѹ	Ѹѹ	1000*	Ѹѹ	Ѹѹ	90	ѸРЪВЪ	č	č
39	Ѻѻ	ѻѻ	Ѻѻ	Ѻѻ	2000*	Ѻѻ	Ѻѻ		ѺА	š	š
40	Ѽѽ	ѽѽ	Ѽѽ	Ѽѽ	(3000*)	Ѽѽ	Ѽѽ		ѼРЪ	ъ	ъ
41	ѿѠ	ѠѠ	ѿѠ	ѿѠ	(3000*)	ѿѠ	ѿѠ		ѼРЪ	ъ, ’	ъ, ’
42	ѡѡѡ	ѡѡѡ	ѡѡѡ	ѡѡѡ		ѡѡѡ	ѡѡѡ		ѼРѢ	y	ѡi
43	ѡѡѣ	ѡѡѣ	ѡѡѣ	ѡѡѣ		ѡѡѣ	ѡѡѣ		ѼРѢi	y	ѡi
44	ѡѡѥ	ѡѡѥ	ѡѡѥ	ѡѡѥ		ѡѡѥ	ѡѡѥ		ѼРѢѡ	y	ѡѡ
45	ѡѡѧ	ѡѡѧ	ѡѡѧ	ѡѡѧ		ѡѡѧ	ѡѡѧ		ѼРѢѧ	y	ѡѡ
46	ѡѡѩ	ѡѡѩ	ѡѡѩ	ѡѡѩ	(4000*)	ѡѡѩ	ѡѡѩ		ѼРѢѩ	ъ	ъ
47	ѡѡѫ	ѡѡѫ	ѡѡѫ	ѡѡѫ		ѡѡѫ	ѡѡѫ		ѼРѢѫ	ъ, ’	ъ, ’
48	ѡѡѭ	ѡѡѭ	ѡѡѭ	ѡѡѭ		ѡѡѭ	ѡѡѭ		ѼРѢѭ	y	ѡi
49	ѡѡѯ	ѡѡѯ	ѡѡѯ	ѡѡѯ		ѡѡѯ	ѡѡѯ		ѼРѢѯ	y	ѡi
50	ѡѡѩ	ѡѡѩ	ѡѡѩ	ѡѡѩ		ѡѡѩ	ѡѡѩ		ѼРѢѩ	y	ѡѡ

* Реконструкција Константинове глаголице

² Unicode IPA

СТАНДАРД ГЛАГОЉИЧКОГ ПИСМА СА ТРАНСЛИТЕРАЦИЈОМ

Црно – Основна, **Црвено** – Функционална, **Зелено** – Слова за транслитерацију

Бр.	Глаг. обла		Глаг. угласта		Бројна вредност	Кирилица		Бр. вред.	Старословен. име	Лат. транс.	
	1	2	1	2		1	2			трад.	комп.
51	Ѡ	ѡ	□	□		Ѡ	ѡ		ѠРН	у	Ѡ
52	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	4000 (5000*)	Ѡ	Ѡ		ѠТЬ	ě	ě
53	Ѣ	Ѣ	Ѣ	Ѣ	5000 (8000*)	Ѣ	Ѣ		Ѣ(ЖЕ)	ju	ü/ju
54	Ѥ	ѥ	□	□		Ѥ	ѥ		Ѥ(ЖЕ)	ja	ja
55	Ѧ	ѧ	□	□		Ѧ	ѧ		Ѧ(ЖЕ)	je	je
56	Ѩ	ѩ	□	□		Ѩ	ѩ	900	ѩСЪ	ę	ę
57	ѫ	ѣ	□	□		ѫ	ѣ		ѫСЪ	ę̣	ę̣
58	Ѭ	ѭ	□	□	(7000*)	Ѭ	ѭ		ѭСЪ	o	o
59	Ѯ	ѯ	□	□	6000 (9000*)	Ѯ	ѯ		ѯСЪ	ję	ję
60	Ѱ	ѱ	□	□		Ѱ	ѱ		ѱСЪ	jɔ	jɔ
61	Ѳ	ѳ	□	□		Ѳ	ѳ	60	ѳН	ξ	ξ
62	Ѵ	ѵ	□	□		Ѵ	ѵ	700	ѵН	ψ	ψ
63	Ѧ	Ѧ	Ѧ	Ѧ		Ѧ	Ѧ	9	ѦНТА	θ	θ
64	Ѹ	ѹ	□	□	(400*)	Ѹ	ѹ		НКЪ, НЖИЦА	u	Y/u
65	^	^	’	’		’	’		ПАЕРЪКЪ	’	’
66											
67											
68											
69											
70											
71											
72											
73											
74											
75											

³ Старија, првобитна вредност је била Ѡ